

Polná

Polná je město/městys s dramatickou historií a pro ni a její stopy jsem si ji již dávno přál spatřit:

- jako baštu katolicismu s mohutným kostelem a proslulými varhanami
- jako místo s významnou židovskou obcí a velkým ghettem – navíc místo konfrontace obou dvou předešle jmenovaných proudů
- jako koncovou stanici, dnes už bohužel zaniklé, lokálky Dobronín–Polná

Pak také, ale to až na víceméně na místě a později, jsem se dozvěděl s jakou tragickou nenávistí probíhalo zde (a v jiných obcích tzv Jihlavského jazykového ostrova) vyhánění Němců v roce 1945.

Nakonec jsem Polnou navštívil za pozdního podzimu ve velmi nepříznivém počasí. Úvodní pohled – na celou Polnou a na Kateřinské návrší – je vlastně pohledem závěrečným, snímaným z odjíždějícího autobusu a za deště. Je tedy velmi pochybné kvality.

Polná

Kateřinov

V nejistotě, kterému z pólů obecního života a kterému náboženskému společenství dát přednost se lze utéci k pohledu sekulárnímu, a začít tedy tím, co by asi člověk v městečku/městě typu Polné ani nečekal jejím hradem; i odtud se dá pohlédnout na město:

Polná z hradního parkánu – –

– a pohled na druhou stranu, na –
Peklo!

Jakýkoli hrad, který neskončil jako zřícenina, měl sotva jinou možnost nežli se do jisté míry konvertovat na zámek, přičemž jeho původní chrakter mohou stále prozrazovat určité prvky. To ostatně je případ i jiných „městských hradů“, z těch velkých připomeňme Jindřichův Hradec a Český Krumlov. Takže Polenský hrad je i zámekem...

- i s nádvořím;

-ale také s hradbami

-s věží a bránou v ní-

–a také zámeckým parkánem, který, kromě toho, že poskytuje pěkný výhled, se stal také domovem pro ornitologickou minizoo.

Boční zámecké křídlo – asi původně konírna – zase poskytuje kulinařské potěšení

A ještě jedna zajímavost: Vždycky jsem si myslel, že Žejdlíc z Železného dědky, je jméno vymyšlené komunistickou propagandou –aby ty negativní postavy nesly i hanlivá jména., a ono ne: Byl to zemanský rod, kterému Polná kdysi patřila

Nezbude nám tedy nyní než sestoupit dolů do nitra města. Nemuseli bychom to vlastně činit a vydat se na druhou stranu na Kateřinské návrší – ale to si necháme přeci jen na později. V městě samém se ovšem už nemůžeme vyhnout symbolům náboženských komunit, především té křesťanské. Tak už na Dolejším náměstí nalézáme hned dva kostely.

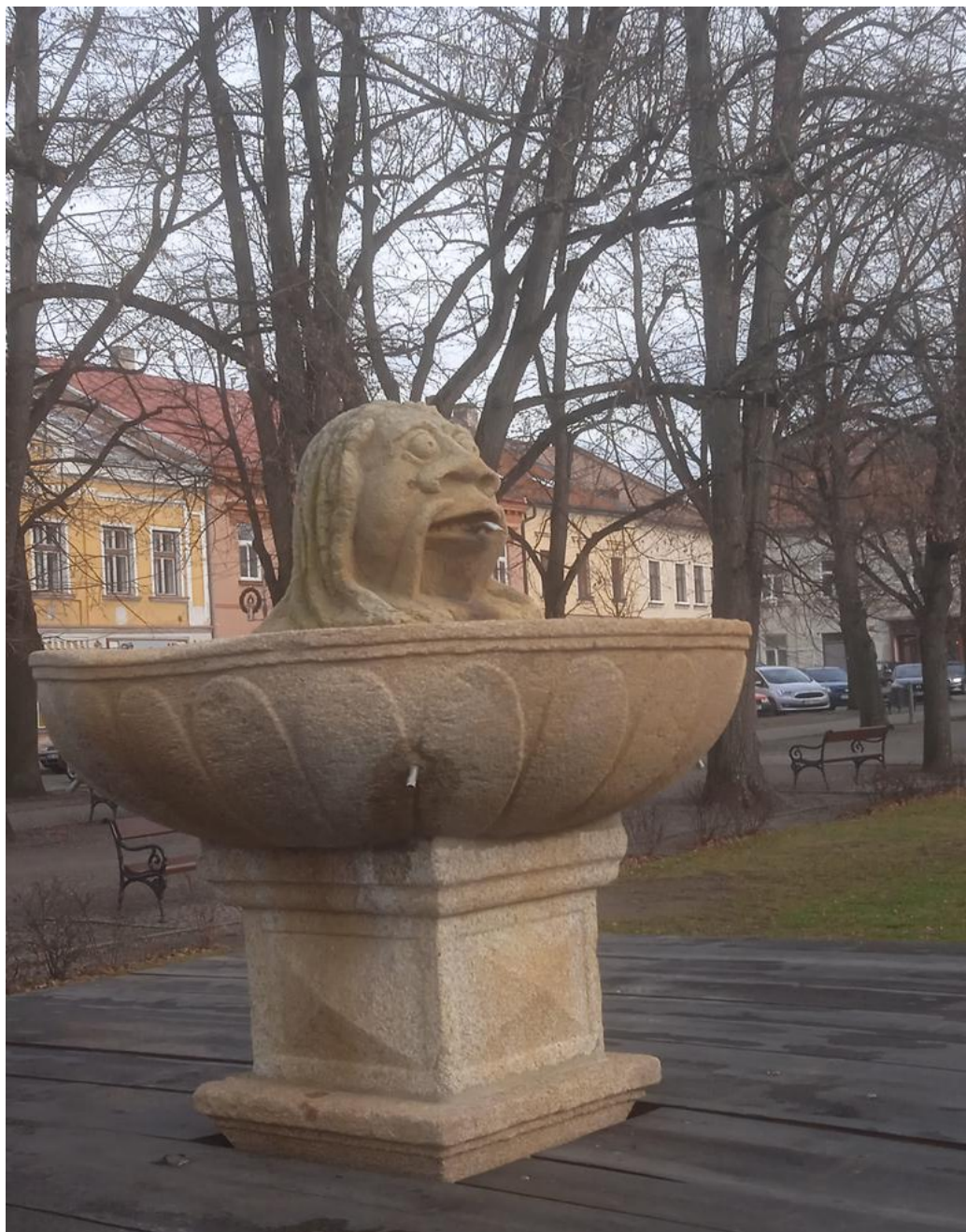

Dolní (Sezimovo) náměstí

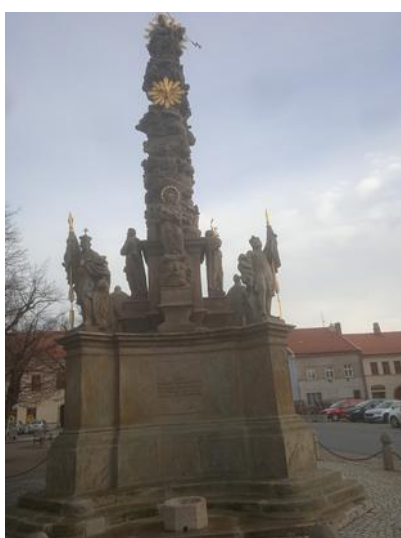

Kostel sv. Anny, čili špitální, na Dolním náměstí. Špitál i kostel byly založeny Sezimou z Rouchova, po němž nese náměstí i své jméno.

A teď tedy velké horní náměstí. (Dle mapy by se mělo jmenovat Husovo. Opravdu mu místní moravští katolíci tak říkají?) Jako symbol občanské komunity předvedme nejprve kašnu, která spojuje v sobě prvky historické i nové:

Ovšem
dalším
středovým
bodem
města je
krásný
barokní,
i když ne
příliš vysoký
Trojiční sloup

Sloup a jeho spodní část
v detailu.

Když se dále rozhlédneme po náměstí, jednou z nejmohutnějších budov, i když poněkud pozastrčenou, je děkanství – a pochopitelně hlavní kostel.

Městský kostel je podivuhodná stavba, která v posledku ani moc jako kostel nevypadá – spíše jako nějaký zámek nebo správní budova. To je dáno jeho hranolovou čtverhraností. Jeho nitro zůstalo pro mě tajemstvím, takže jsem si nesplnil jeden z hlavních cílů tohoto výletu: vidět ale nejráději i slyšet slavné polenské varhany, které mají

být v tomto chrámu minimálně dvojí a obojí velice cenné.

Průhledem z náměstí je vidět další polenský kostel – sv.Barbora na severním hřbitově.

Je to důstojný barokní kostel, dovnitř jsem se ovšem opět nedostal. Nedalo mi to ale, a hledal jsem po internetu, zdali najdu nějaké obrázky interiéru obou kostelů – a výsledek mě ohromil! Bude se tedy chvíli i zde chlubit cizím peřím (z otevřených zdrojů).

Začneme od prostšího z obou kostelů, svaté Barbory; můžeme doplnit dva pohledy zvenčí, ze větší vzdálenosti, na které mně nezbyl čas (*a také to počasí, však víte – bylo opravdu hnusně!*):

A musím říci, že opravdu lituju, že jsem se nedostal dovnitř; ten strohý a trochu záměrně nudný vnější kostel má totiž velice zajímavé nitro – zčásti vrcholně barokní ...

..ovšem se staršími, velmi zajímavými detaily:

Uvedli jsme, že je tento kostel hřbitovní, i když není jediný – na druhé straně města je ještě jeden kostel, také se hřbitovem, dostaneme se kněmu. Na tomhle hřbitově je ale jeden významný hrob – asi nemusím nic vysvětlovat, postačí, když vám ho ukážu:

(Když si čtete ten nápis, možná vás napadne, jak je dobře, že se Masaryk do věci vložil a dokázal, že to nemohl udělat ten mentálně zaostalý židovský chudák. Nebýt toho, možná jsme tady měli další trapný beatifikační proces, jaké třeba už proběhly na Slovensku. – A to neznamená, že bych Anežku nelitoval a neplakal nad její tragédií. Jenom je strašně špatně, když se tyhle věci zneužívají.)

Tak a teď k většímu, městskému kostelu Nanebevzetí- tomu krabicovitému. Kdybych se byl dostal dovnitř, asi by mi byla spadla brada. – Té nádherě! Těch barev!

Barevné štukové drapérie!

Dokonce na vítězném oblouku!

A na druhé straně, u varhan je jejich barva zmírněna na modrou.

Ano to jsou ty velké polenské varhany.
Avšak podle mně dostupných zpráv
(které mohou být už zastaralé) jsou tyto
varhany od Johanna Davida Siebera
nehratelné.

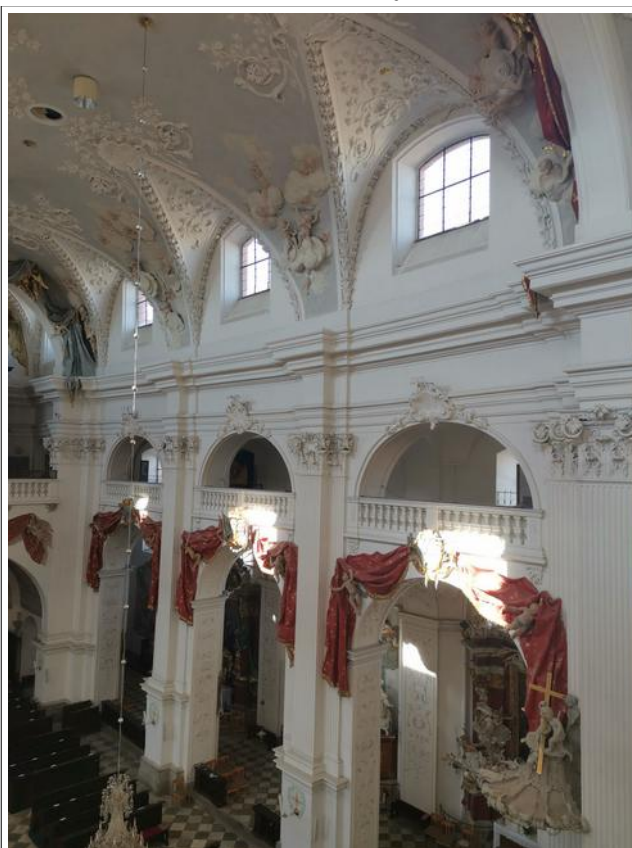
Zato u menších polenských varhan ,
které stojí v „křestní kapli“ (kterápak to
asi je?) máme několik nahrávek.

Mluvili jsme o kaplích, jak to tedy s nimi
je? Polenský kostel je nepochybně
vrcholně barokní stavba „jezuitského
typu“, tj v podstatě halová, pouze
s mělkými úzkými bočními loděmi
a rovněž tak mělkými ale širokými
kaplemi s mohutnými oltáři. Různí
fotografové jim věnovali různou
pozornost, ale podle těchto dvou
obrázků by minimálně napravo měly být
aspoň čtyři.

Na levé straně by jich mělo být stejně, ale možná o jednu méně, to není jasné, neboť tady jsem nenašel celkový pohled; každopádně se poslední dvojice kaplí (vpravo a vlevo) nachází pod kruchtou.

oltáře levé strany z nadlehu

průhled na první dva oltáře vpravo

Takže 8 nebo 7 oltářů, můžeme je začít určovat. Vezmeme to kruhem zleva doprava. Každopádně první oltář nalevo od hlavního je tento za kazatelnou. Obrázek je zdálky, není na něm jasné, co je naoltářním obraze, ani jací světci ho doprovázejí. Je vidět však, že na oltáři stojí poměrně velká tumba s ostatky světce.

Dál už pořadí bohužel není jasné. Druhým by asi měl být oltář, před kterým jsou nastaveny židle; jejich polohu – zády k oltáři – si totiž lze těžko vysvětlit jinak, nežli, že se musely nacházet poblíž hlavního oltáře, a tudíž sedícím nevadí, že sedí bokem.

Na detailu níže vidíme, že oltářní obraz představuje šlechtice (vzhledem k celkově protireformačně-jezuitsky laděné kompozici kostela by mohlo jít o sv. Aloise Gonzagu) adorujícího Kristovo ukřižování. Na sloupech vlevo i vpravo se nacházejí andělé a na levém nahoře též *arma Christi*. Na oltářní menze stojí quasi tabernákl se Staroboleslavským paládiem.

Nalevo, a ještě ne pod křem se musí nacházet i oltář křtu Kristova se starším předbarokním oltářním obrazem. I voustatá tvář na menším obraze vypadá renesančně – jako od Holbeina nebo Dürera. a pod ní je rytina utaté ruky!

Napravo máme situaci jednodušší; tam si myslím, že jsem schopen polohu jednotlivých oltářů určit. A abychom zachovali kruhovou obchůzku začneme posledním oltářem, což je vlatně jen krucifix působivě podložený deskou z černého mramoru. V takovémto provedení musel být jeho účinek vskutku absolutní!

– pohled z boku

– a pohled zpřima!

Dalším v pořadí je nepochybně oltář se sochu *Immaculaty* a menším oltářním obrazem světce s lilii – nejspíše – také pro svůj františkánský stříh tonsury – sv. Antonína Paduánského

Následuje podivuhodný rozpohybovaný oltář s obrazem nebeského zjevení v oválném rámu, který je doprovázen jedenácti dalšími malými oválnými podobiznami, které drží – rovněž velmi rozevlátí – andělé. v koruně jsou dvě zkřížené palmy (na první pohled vypadají jako paroží), takže půjde o vidění mučedníka, nenapadá mě však, kterého. Jeho relikvie však pravděpodobně bude v malé rakvičce nad oltářní mensou.

Poslední – tedy vlastně první – oltář napravo má veselejší ráz , i barevně, a odpovídá tedy dost naproti němu položenému oltáři na levé straně: Mezi dvěma vysochanými postavami v knížecích čapkách s praporce je oltářní obraz s jezuitským světlem, nejspíše samotným sv. Ignácem. Na malém obrázku je pak další světec v knížecím oděvu, nejpraděpodobněji sv. Václav.

A abych nezapomněl – ještě jsem neukázal kněžiště a hlavní oltář, který ovšem – hlavně díky nějaké té nepochybně pozdější rokokově klasicistní zpotvoření, co v něm stojí – už tak dobře nepůsobí.

Tím máme hotocu občůzku, ale neodpustím si ještě pál detailů, které jsem vyškrábal. Některé jsou nepochybně starší, nežli jaká je celková vrcholně barokní podoba kostela.

Nejprve si ukaŹme Immaculatu v podstatně starším provedení – řekl bych tak z 15.stol.

Dále pak tu máme obraz s vypsanou modlitbou k Turínskému plátnu, čili *Sacra sindone*. Ten bude o něco málo mladší.

No a pak klasická renesanční křtitelnice. Myslím, že nad ní vykukuje část oltáře Křtu Kristova.

Renesanční nebo raně renesanční bude i tenhle obrázek Útěku do Egypta. Absolutně nevím, zda to byl záměr nebo kouzlo nechtěného, že se nachází nad (jedním?) bočním – tedy také únikovým – vchodem do kostela.

Barokních detailů by bylo samozřejmě nesčetně mnoho. Tak třeba jen tuhle sv.Barboru.

(je z mariánského oltáře)

A na závěr prohlídky kostela (kterou i já jsem mohl zde absolvovat jen virtuálně) jeden úžasný pohled na štukovou klenbu.

Je zajímavé, že pro třetí Polenský kostel, u něhož jsem také byl, žádné fotografie interiéru neexistují – asi se do něj chodí jen velmi zřídka. Takže v tento okamžik se může přestat chlubit cizím peřím a vrátit se ke své skutečné obchůzce. Byli jsme již na hradě – na západ, nebo jhozápad od náměstí, na obou náměstích a odskočili jsme si ke svaté Barboře na hřbitově na sever od náměstí. Zbývá nám východní a jižní strana. Vydejme se tedy nyní na východ.

Na východní straně náměstí nás takovýhle smyslný maskaron navede do spíše nezajímavé uličky-průchodu.

A tudy se dostaneme do židovské Polné. Ještě před ní nás uvítá hospoda s nepříliš vkusným jménem, která se evidentně snaží lovit židovské návštěvníky. Ale hned kousek za ní takováto mohutná kašna/cisterna:

Židovská čtvrť – a v tomto případě opravdu ghetto – tu nebyla odjakživa: obec Židy stěhovala, kam se jí pokaždé hodilo, takže ani synagoga není příliš stará. Je ze sedmnáctého století, ač vypadá starší. Židé evidentně nestavěli v „panském“ stylu přicházejícího baroka, ale „postaru“ – v gotickorenesančním stylu.

Ovšem právě ta gotická špičatá okna jsou asi na synagoze to nejkrásnější – a jsou dnes vyzdobena vitrážemi! Je to vidět i zvenku (dovnitř jsem opět nepronikl).

A je to stavba celkově dosti mohutná, což se pozná nejlépe z jižní strany.

Mluvil jsem o ghettu a ghetto to opravdu bylo. Dovolte mi ho poněkud místně popsat. Židovské město má na své poměry celkem velké trojúhelníkovité náměstí. Za ním se nachází ještě jedna ulice, a pak už jen několik zákoutí, které se ani nedají nazvat uličkami. Dá se tam napočítat asi tak 35 domů, ovšem některé jsou jen domečky jako ten vpravo. A do těch se mělo vtěsnat – považte! – na 300 lidí.

Jediný větší židovský patricijský dům je asi tento.

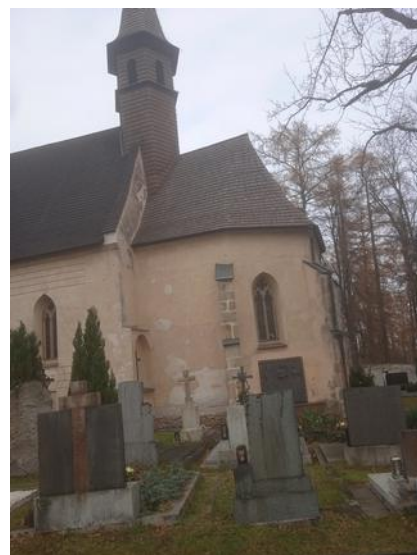

Poslední část Polné, do níž se vydáme, leží na jih od centra a je jím návrší Kateřinov pojmenovaném podle starobylého kostela sv.Kateřiny.

Už zdálky vypadá velmi pěkně.

Z druhé strany, ze hřbitova, pak takto.

Vše okostele
i o historii místa
se najde
na tabulce
u vstupu.

Železné kříže
na tabulce
zmíněné jsou
nyní
shromážděny (asi
ty zbylé) hned
za presbytářem
kostela.

Na prostém plášti kostela je jeden gotický portálek a pár náhrobníků (především dětských)

A některé tepané kříže přežily i na samotném hřbitově.

Z Kateřinského návrší je i pěkný zádumčivý pohled na Polnou, kterým se zde rozloučíme.

